

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi  
Lənkəran Dövlət Universiteti**

Təsdiq edirəm  
Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e:  
\_\_\_\_\_ dos. Zaur Məmmədov  
"\_\_\_\_\_" \_\_\_\_\_ 2025-ci il

**Fənn sillabusu**

**İxtisas:** 050211-Psixologiya

**Fakültə:** Filologiya və ibtidai təhsil

**Kafedra:** Pedaqogika, psixologiya və incəsənət

**I.Fənn haqqında məlumat:**

**Fənnin adı:** "Çətin" tərbiyə olunan uşaq psixologiyası

**Fənn proqramı:** Bakı Dövlət Universitetinin "Ümumi psixologiya " kafedrasının 31 yanvar 2022-ci il tarixli 06 sayılı iclas protokolu ilə çapa tövsiyə edilmişdir.

**Kodu:** İFS-B03

**Tədris ili:** II (2025-2026) Semestr: V

**Tədris yükü:** Cəmi 180 saat, Auditoriya saati -60 (30 saat mühazirə, 30 saat seminar)

**Tədris forması:** Əyani

**AKTS üzrə kredit:** 6 kredit

**II.Müəllim haqqında məlumat:**

**Adı, soyadı, dərəcəsi:** Ph.D. dos. Ləman Verdiyeva

**Kafedranın ünvanı:** Lənkəran ş., Ə Məmmədov 19 II korpus

**E-mail ünvanı:** leman.verdiyeva@mail.ru

**III.Tövsiyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:**

**Əsas:**

1. Hemzeyev M.E "Pedagoji psixologiya" Bakı,1991
2. Hemzeyev M.E "Yas ve pedoqoji psixologiyanın esaslari" Bakı,2003
3. Bayramov E.S "Gencler ve ozunu terbiye haqqinda sohbət" Bakı,1969
4. Elizade E.E "Muasir Azərbaycan məktəbinin psixoloji problemləri"Bakı,1998
5. Memmedov I.M Muasir seraitde "cetın terbiye olunan"yeniyetməlerin seksiyetinin formalasmasının psixoloji xüsusiyyətləri. Ph.d.avtoreferat Bakı,2012
6. Əmiraslanova S.F. Çətin uşaqlar və onlarla aparılan işin psixoloji xüsusiyyətləri. Bakı, 2000.
7. Farbuzov V.İ. Əsəbi uşaqlar. L., 1990
8. Ratter M. Çətin uşaqlara yardım. M., 1997.
9. Qarbuzov V. İ. Əsəbi uşaqlar. L., 1990.
10. Н.Л.Белополюская. Детская патопсихология.М.,2001
11. Э.Меш.,Д.Вольф. Детская патопсихология.М.,2003

**Əlavə:**

1. T.Q. Qədirov "Uşaq sinir xəstəlikləri", Bakı-1991
2. F.Əhmədov. Sinir sistemi xəstəliklərinin müayinəsi metodları B.,2020
3. Занков А.В, Певзнер М.С. Трудные дети в школьной работе.М,1993
4. Когетов А.В, Перевапитание подростков М,1974
5. Мясищев В.Н Трудные дети в массовой школе.М,1993
6. Раттер М.Помощь трудным дети М.1987
7. В мире подростка/Под ред А.А Бодалева-- М,1980
8. Kovakoy V. V. Semiotika i diagnostika psixičeskix zabolevaniy u detey i podrostkov. M., 1985.
9. Vlasova T. A., Pevzner M.S. İnkişaf əlilliyi olan uşaqlar haqqında. M., 1973.

**IV. Prerekvizitlər:** Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa fənlərin tədris olunmasına zərurət yoxdur.

**V. Korekvizitlər:** Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

**VI. Fənnin təsviri və məqsədi:**

Psixologiya tədris kursu "Pedagojika, psixologiya və incəsənət fənləri" kafedrası nəzdində pedagoji yönümlü ixtisasların tədris planı çərçivəsində işlənmişdir. Tədris planına uyğun olaraq bu kurs bakalavr səviyyəsinin " Psixologiya " ixtisasının tələbələri üçün seçmə fənn kimi tədris olunur. Kursun tədrisi tədris ilinin V semestrində (30 s. mühazirə, 30 s. seminar) nəzərdə tutulur.

Kursun tədrisində məqsəd kursun predmeti, "Çətin tərbiyə olunan uşaq psixologiyası" fənninin tədrisi prosesində tələbələrə bu fənnin nəzəri və praktik məsələləri, yaranma tarixi, mövzusu, predmeti, əhəmiyyəti, uşaqlarda davranış pozuntularının və problemlərin əsas səbətlərini izah etməklə yanaşı onları bu elmlə geniş şəkildə tanış edir. Bununla yanaşı Çətin tərbiyə olunan uşaq psixologiyası fənninin tədrisi prosesində tələbələr uşaqlarda yaranan psixopatoloji problemləri mənimsəməklə yanaşı bu problemlərin aradan qaldırılması istiqamətində psixoloji yardım, psixoloji dəstək və psixoterapiya texnologiyaları ilə də tanış olurlar. Eyni zamanda bu fənnin tədris olunması " Psixologiya" ixtisasında təhsil alan tələbələrə ixtisas üzrə nəzəri məsələləri daha dərinlən öyrənməklə yanaşı praktik səbətdən də hazırlıqlı olmalarına mühüm dəstək ola bilər. Tələbələrə çətin tərbiyə olunan uşaq psixologiyasının əsas anlayışları haqqında məlumat veriləcək, onların uşaq və yeniyetmələrlə psixoloji işin təşkili ilə bağlı əsas bacarıqları inkişaf etdiriləcək

**VII. Davamiyyətə verilən tələblər:** Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

**VIII. Qiymətləndirmə:**

Tələbələrə bəliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

-10 bal- tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.

-9 bal-tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.

-8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;

-7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir

-6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.

-5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.

-4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;

- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;

- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.

-0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladıqı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladıqı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

| №  | Bal               | Qiymət     |        |
|----|-------------------|------------|--------|
|    |                   | Sözlə      | Hərflə |
| 1. | 91-100            | əla        | A      |
| 2. | 81-90             | çox yaxşı  | B      |
| 3. | 71-80             | yaxşı      | C      |
| 4. | 61-70             | kafi       | D      |
| 5. | 51-60             | qənaətbəxş | E      |
| 6. | 50 və ondan aşağı | qeyri-kafi | F      |

**IX.Davranış qaydalarının pozulması:** Tələbə Universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda Əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir göröləcək.

**X.Təqvim-mövzu planı:** Mühazirə 30 saat, seminar 30 saat

| № | Keçirilən mövzuların məzmunu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Müh. | Sem. | Tarix |
|---|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|------|-------|
| 1 | <b>Mövzu:</b> Uşaq və yeniyetmələrin tərbiyəsində " çətinlik " problemi<br><b>Plan</b><br>1."Çətin tərbiyə olunma"anlayisinin mahiyyəti<br>2."Çətin" uşaq problemının psixoloji ədəbiyyatda yeri<br>3."Çətin" uşaqların tipləri<br>4."Uşaq və yeniyetmələrin "çətin tərbiyə olunma"sına gətirib çıxaran səbəblər<br><b>Mənbə:</b> (1; 2; 3, 4, 5)                            | 2    | 2    |       |
| 2 | <b>Mövzu:</b> Uşaqlar arasında fərdi fərqlər<br><b>Plan :</b><br>1. Sinir sisteminin tiplərinə görə uşaqlar arasındakı fərdi fərqlər.<br>2. Temperamentin tiplərinə görə uşaqlar arasındakı fərdi fərqlər.<br>3. Oğlanlar və qızlar arasındakı fərdi fərqlər.<br><b>Mənbə:</b> (1; 2; 3, 4)                                                                                  | 2    | 2    |       |
| 3 | <b>Mövzu: Əsəbi, hiperdinamik, hipodinamik və reaktiv vəziyyətli uşaqlar. Plan:</b><br>1. Uşaq əsəbiliyi və onun səbəbləri.<br>2. Hiperdinamik uşaqlar.<br>3. Hipodinamik uşaqlar.<br>4. Reaktiv vəziyyətli uşaqlar.<br><b>Mənbə:</b> ( 1; 2; 3; 4; )                                                                                                                        | 2    | 2    |       |
| 4 | <b>Mövzu:</b> Uşaq nevrozları<br><b>Plan</b><br>1. Uşaq nevrozları və onların əmələ gəlməsi səbəbləri<br>2. Uşaq nevrasteniyası<br>3. Uşaqlarda sarışan nevroz vəziyyətləri<br><b>Mənbə:</b> ( 1; 2; 3; 4; )                                                                                                                                                                 | 2    | 2    |       |
| 5 | <b>Mövzu: Uşaq və yeniyetmələrin tərbiyəsində yol verilən nöqsanlar. Plan :</b><br>1. Uşaqların tərbiyəsində ailənin rolu.<br>2. Ailə tərbiyəsi üsulları.<br>3. Uşaqların tərbiyəsinin düzgün qurulmamasının tipləri :<br>3.1 Uşaqların qəbul olunmamasının tipi;<br>3.2 Hipersosial tip;<br>3.3 Həyəcanlı vasvası tip;<br>3.4 Egoşentrik tip.<br><b>Mənbə:</b> (1; 2; 3; 4) | 2    | 2    |       |
|   | <b>Mövzu: "Çətin tərbiyə olunan" yeniyetmələrin şəxsiyyətinin formalaşmasının səbəbləri və şəraiti. Plan:</b><br>1. Yeniyetməlik yaşı dövrünün ümumi səciyyəsi.<br>2. Yeniyetməlik yaşı dövründə özünütəsdiq tələbatları.                                                                                                                                                    | 2    | 2    |       |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |   |   |  |
|----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|---|--|
| 6  | <p>3. Yeniyetmə reaksiyaları.</p> <p>4. Çətin yeniyetmələrin motiv tələbat sferasının xüsusiyyətləri.</p> <p>5. Çətin yeniyetmələrin yaşlılar və həmyaşıdları ilə qarşılıqlı münasibətləri.</p> <p>Mənbə: ( 1; 2; 3; 4)</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |   |   |  |
| 7  | <p><b>Mövzu: Uşaqların düzgün tərbiyə edilməsinin yolları</b></p> <p><b>Plan :</b></p> <p>1. Çətinlik-körpəkli yaşlı uşaqların düzgün tərbiyə edilməsinə dair tövsiyələr.</p> <p>2. Erkən yaşlardan uşaqların düzgün tərbiyəsinə dair tövsiyələr.</p> <p>3. Məktəbəqədər yaşlı uşaqların düzgün tərbiyəsinə dair tövsiyələr.</p> <p>Mənbə: ( 1; 2; 3; 9 )</p>                                                                                                                                                                                                                                                 | 2 | 2 |  |
| 8  | <p><b>Mövzu: Yeniyetməlik dövrü və “çətin” uşaqlar</b></p> <p><b>Plan:</b></p> <p>1. Yeniyetməlik dövrünün psixoloji təhlili</p> <p>2. “Çətin” yeniyetmələrin assosial davranışlarının xüsusiyyətləri</p> <p>3. Yeniyetməlik dövründə uşaqlarla valideynlər və müəllimlər arasında yaranan münaqişələr</p> <p>4. Yeniyetməlik dövründə uşaqlara səhv yanaşmalar</p> <p>5. Yeniyetməlik yaşında meydana çıxan kəskin konfliktlər Azərbaycan psixoloqlarının tədqiqatlarında</p> <p>Mənbə: (1; 2; 3; 6)</p>                                                                                                     | 2 | 2 |  |
| 9  | <p><b>Mövzu: “Çətin” uşaqların aşkara çıxarılması üsulları.</b></p> <p><b>Plan:</b></p> <p>1. “Çətin” uşaqların aşkara çıxarılmasında müşahidənin rolu.</p> <p>2. “Çətin” uşaqları müəyyənləşdirmək üçün müəllimlərlə müsahibənin təşkili</p> <p>3. Valideynlərlə keçirilən müsahibələr</p> <p>4. Şagirdlərlə müsahibələrin keçirilməsi yolları</p> <p>Mənbə: ( 1; 2; 3; 6)</p>                                                                                                                                                                                                                               | 2 | 2 |  |
| 10 | <p><b>Mövzu: Çətin tərbiyə olunan yeniyetmələrin özünüqiymətləndirməsi və iddia səviyyəsi.</b></p> <p><b>Plan :</b></p> <p>1. Çətin yeniyetmələrdə məlik şüurunun təzahür xüsusiyyətləri.</p> <p>2. Çətin yeniyetmələrdə iddia səviyyəsinin təzahür xüsusiyyətləri.</p> <p>Mənbə: ( 1; 2; 3; 6)</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | 2 | 2 |  |
| 11 | <p><b>Mövzu: Çətin tərbiyə olunan” yeniyetmələrin sosial cavabdehliyi və davranış motivləri.</b></p> <p><b>Plan:</b></p> <p>1. Sosial cavabdehlik və çətin yeniyetmələrdə onun formalaşmasına təsir edən amillər.</p> <p>2. Sosial cavabdehliyin xüsusiyyətləri və onun öyrənilməsi metodları.</p> <p>3. Çətin yeniyetmələrin davranış motivləri və motivləşməyə təsir göstərən amillər.</p> <p>Mənbə: ( 1; 2; 3; 6)</p>                                                                                                                                                                                      | 2 | 2 |  |
| 12 | <p><b>Mövzu: Çətin tərbiyə olunan yeniyetmələrin şəxsiyyətlərarası münasibətlərinin xüsusiyyətləri.</b></p> <p><b>Plan:</b></p> <p>1. Yeniyetmə yaşı dövründə şəxsiyyətlərarası münasibətlər.</p> <p>2. Çətin yeniyetmə qruplarında şəxsiyyətlərarası münasibətlərin xüsusiyyətləri</p> <p>3. Çətin yeniyetmələrin yaşlılar və həmyaşıdları ilə qarşılıqlı münasibətləri.</p> <p>Mənbə: ( 1; 2; 3; 4 )</p>                                                                                                                                                                                                    | 2 | 2 |  |
| 13 | <p><b>Mövzu: Çətin tərbiyə olunan uşaqlarla aparılan işin xüsusiyyətləri.</b></p> <p><b>Plan:</b></p> <p>1. “Çətin” uşaqlarla aparılan tərbiyəvi iş.</p> <p>2. “Çətin” yeniyetmələrlə aparılan psixoloji iş.</p> <p>3. Psixoloji tədqiqatların nəticələri və məktəb təcrübəsində “çətin” yeniyetmələrlə aparılan iş.</p> <p>Mənbə: ( 1; 2; 3; 4 )</p>                                                                                                                                                                                                                                                         | 2 | 2 |  |
| 14 | <p><b>Mövzu: Məktəb psixoloqu və çətin tərbiyə olunan uşaq və yeniyetmələr</b></p> <p><b>Plan:</b></p> <p>1. Məktəb psixoloqu və “çətin” uşaqlar</p> <p>2. Uşaqlarda qüsurların qarışısını almaq və onları aradan qaldırmaq sahəsindəki işin istiqamətləri</p> <p>3. Psixoloji xəritə və onun işlənmə qaydası</p> <p>4. Uşaq və yeniyetmələrlə aparılan psixoproflaktik işlərin təşkili</p> <p>5. Çətin uşaqların aşkar çıxarılmasında və onlarla səmərəli iş aparılmasında məktəb psixoloqunun istifadə etdiyi yollar:</p> <p>a) psixodiagnostika</p> <p>b) psixokorreksiya</p> <p>Mənbə: ( 1; 2; 3; 4 )</p> | 2 | 2 |  |
|    | <b>Mövzu 15. Praktik işin təşkili.</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | 2 | 2 |  |

|    |                                                                                                                |             |            |  |
|----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|------------|--|
| 15 | <b>Plan:</b><br>1. Pasiyente müdaxilə planı<br>2. Son seansın qısa məzmun formu<br><i>Mənbə: ( 1; 2; 3; 7)</i> |             |            |  |
|    | <b>Cəmi:60 saat</b>                                                                                            | <b>30 s</b> | <b>30s</b> |  |

#### **XI.Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:**

Tələbə aşağıdakıları bilməli və bacarmalıdır: - Çətin tərbiyə olunan uşaq psixologiyası kursunda çətin uşaqların aşkara çıxarılması, çətin yeniyetmələrdə mənlilik şüurunun təzahürü və iddia səviyyəsi, sosial cavabdehlik, davranış pozuntuları, uşaqlıq depresiyası, uşaq nevrozları və s. haqqında interaktiv araşdırma aparmağı;. Tələbələr psixopatoloji halları müəyyən edə bilmələri istiqamətində də işlərin həyata keçirilməsini; Tələbələr fəallığı onların dərstdəki aktiv iştirakı, mövzu ilə bağlı suallarının olması və dərs prosesində müəllim tərəfindən mövzu ilə bağlı yaradılan problem situasiyalarda tələbələr irəli sürdükleri çıxış yolu ilə ölçülür.

#### **XII. Fənn üzrə təlim nəticələri:**

Tələbələr təlimin sonunda uşaq və yeniyetmələrin tərbiyəsində yol verilən nöqsanları;

- Çətin yeniyetmələrin yaşlılar və həmyaşıdları ilə qarşılıqlı münasibətlərini;
- Uşaq nevrozlarını;
- "Çətin" uşaqlarla aparılan tərbiyəvi işi;
- "Çətin" uşaqlarla aparılan psixoprofilaktik işi;
- "Çətin" uşaqlarla aparılan psixodioxnostik işi;
- "Çətin" uşaqlarla aparılan psixokorreksiya işi;
- Praktiki işin təşkili. Keçirilməsi qaydalarını və s. öyrənir.

#### **XIII. Fənn üzrə imtahan sualları:**

1. "Çətin tərbiyə olunma" anlayışının mahiyyəti
2. "Çətin" uşaqla probleminin psixoloji ədəbiyyatda yeri
3. "Çətin" uşaqların tipləri
4. "Uşaq və yeniyetmələrin "çətin tərbiyə olunma"sına gətirib çıxaran səbəblər
5. Sınıf sisteminin tiplərinə görə uşaqlar arasındakı fərdi fərqlər.
6. Temperamentin tiplərinə görə uşaqlar arasındakı fərdi fərqlər.
7. Oğlanlar və qızlar arasındakı fərdi fərq
8. Uşaq əsəbililiyi və onun səbəbləri.
9. Hiperdinamik uşaqlar.
10. Hipodinamik uşaqlar.
11. Reaktiv vəziyyətli uşaqlar.
12. Uşaq nevrozları və onların əmələ gəlməsi səbəbləri
13. Uşaq nevrasteniya
14. Uşaqlarda sarışan nevroz vəziyyətləri
15. Uşaqların tərbiyəsində ailənin rolu.
16. Ailə tərbiyəsi üsulları.
17. Uşaqların tərbiyəsində düzgün qurulmamasının- Uşaqların qəbul olunmamasının tipi;
18. Uşaqların tərbiyəsində düzgün qurulmamasının- Hipsosial tipi;
19. Uşaqların tərbiyəsində düzgün qurulmamasının- Həyəcanlı vasvası tipi;
20. Uşaqların tərbiyəsində düzgün qurulmamasının- Egoentrik tipi.
21. Yeniyetməlik yaşı dövrünün ümumi səviyyəsi.
22. Yeniyetməlik yaşı dövründə özünütəsdiq tələbatları.
23. Yeniyetmə reaksiyaları.
24. Çətin yeniyetmələrin motiv tələbat sferasının xüsusiyyətləri.
25. Çətin yeniyetmələrin yaşlılar və həmyaşıdları ilə qarşılıqlı münasibətləri
26. Çağırılıq-körpəlik yaşlı uşaqların düzgün tərbiyə edilməsinə dair tövsiyələr.
27. Erkən yaşlardan uşaqların düzgün tərbiyəsində dair tövsiyələr.
28. Məktəbəqədər yaşlı uşaqların düzgün tərbiyəsində dair tövsiyələr.
29. Yeniyetməlik dövrünün psixoloji təhlili
30. "Çətin" yeniyetmələrin assosial davranışlarının xüsusiyyətləri
31. Yeniyetməlik dövründə uşaqlarla valideynlər və müəllimlər arasında yaranan münaqişələr
32. Yeniyetməlik dövründə uşaqlara səhv yanaşmalar
33. Yeniyetməlik yaşında meydana çıxan kəskin konfliktlər Azərbaycan psixoloqlarının tədqiqatlarında
34. "Çətin" uşaqların aşkara çıxarılmasında müşahidənin rolu.
35. "Çətin" uşaqları müəyyənləşdirmək üçün müəllimlərlə müsahibənin təşkili
36. Valideynlərlə keçirilən müsahibələr
37. Şagirdlərlə müsahibələrin keçirilməsi yolları
38. Çətin yeniyetmələrdə mənlilik şüurunun təzahür xüsusiyyətləri.
39. Çətin yeniyetmələrdə iddia səviyyəsinin təzahür xüsusiyyətləri.
40. Yeniyetmə yaşı dövründə şəxsiyyətlərarası münasibətlər.
41. Çətin yeniyetmə qruplarında şəxsiyyətlərarası münasibətlərin xüsusiyyətləri
42. Çətin yeniyetmələrin yaşlılar və həmyaşıdları ilə qarşılıqlı münasibətləri.
43. "Çətin" uşaqlarla aparılan tərbiyəvi iş.
44. "Çətin" yeniyetmələrlə aparılan psixoloji iş
45. Psixoloji tədqiqatların nəticələri və məktəb təcrübəsində "çətin" yeniyetmələrlə aparılan iş
46. Məktəb psixoloqu və "çətin" uşaqlar
47. Uşaqlarda qüsurların qarışmasını almaq və onları aradan qaldırmaq sahəsində işin istiqamətləri
48. Psixoloji xəritə və onun işlənmə qaydası
49. Uşaq və yeniyetmələrlə aparılan psixoprofilaktik işlərin təşkili

50. Çətin uşaqların aşkar çıxarılmasında və onlarla səmərəli iş aparılmasında məktəb psixoloqunun istifadə etdiyi yollar: a)psixodiyagnostika; b)psixokorreksiya

#### **XIV. Kollektivium sualları:**

##### **I kollektivium sualları**

1. "Çətin tərbiyə olunma" anlayışının mahiyyəti
2. "Çətin" uşaqla probleminin psixoloji ədəbiyyatda yeri
3. "Çətin" uşaqların tipləri
4. "Uşaq və yeniyetmələrin "çətin tərbiyə olunma"sına gətirib çıxaran səbəblər
5. Sinir sisteminin tiplərinə görə uşaqlar arasındakı fərdi fərqlər.
6. Temperamentin tiplərinə görə uşaqlar arasındakı fərdi fərqlər.
7. Oğlanlar və qızlar arasındakı fərdi fərq
8. Uşaq əsəbililiyi və onun səbəbləri.
9. Hiperdinamik uşaqlar, Hipodinamik uşaqlar və Reaktiv vəziyyətli uşaqlar.
10. Uşaq nevrozları və onların əmələ gəlməsi səbəbləri. Uşaq nevrasteniyası
11. Uşaqlarda sarışan nevroz vəziyyətləri
12. Uşaqların tərbiyəsində ailənin rolu: Ailə tərbiyəsi üsulları.
13. Uşaqların tərbiyəsinin düzgün qurulmasının tipləri: Uşaqların qəbul olunmamasının tipi; Hipersosial tip;
14. Uşaqların tərbiyəsinin düzgün qurulmasının- Həyəcanlı vasvası tipi; Ego-sentrik tipi.
15. Yeniyetməlik yaşı dövrünün ümumi səciyyəsi.

##### **II kollektivium sualları**

1. Yeniyetməlik yaşı dövründə özünü təşviq tələbatları. Yeniyetmə reaksiyaları.
2. Çətin yeniyetmələrin motiv tələbat sferasının xüsusiyyətləri.
3. Çətin yeniyetmələrin yaşlılar və həmyaşıdları ilə qarşılıqlı münasibətləri
4. Çağalılıq-körpəlik yaşlı uşaqların düzgün tərbiyə edilməsinə dair tövsiyələr.
5. Erkən yaşlardan uşaqların düzgün tərbiyəsinə dair tövsiyələr.
6. Yeniyetməlik dövrünün psixoloji təhlili
7. "Çətin" yeniyetmələrin assosial davranışlarının xüsusiyyətləri
8. Yeniyetməlik dövründə uşaqlarla valideynlər və müəllimlər arasında yaranan münaqişələr
9. Yeniyetməlik dövründə uşaqlara səhv yanaşmalar
10. Yeniyetməlik yaşında meydana çıxan kəskin konfliktlər Azərbaycan psixoloqlarının tədqiqatlarında
11. "Çətin" uşaqların aşkara çıxarılmasında müşahidənin rolu.
12. "Çətin" uşaqları müəyyənləşdirmək üçün müəllimlərlə müsahibənin təşkili
13. Valideynlərlə keçirilən müsahibələr
14. Şagirdlərlə müsahibələrin keçirilməsi yolları
15. Çətin yeniyetmələrdə mənlilik şüurunun təzahür xüsusiyyətləri.

***"Çətin" tərbiyə olunan uşaq psixologiyası fənninin sillabusu 050211-Psixologiya ixtisası (proqramı) üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus "Pedaqogika, psixologiya və incəsənət" kafedrasının 12 sentyabr 2025-ci il tarixli iclasında (protokol №01) müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir.***

Kafedra müdiri:

dos. A.X.Əliyev

Fənn müəllimi:

dos. L.Ə.Verdiyeva